

ДОПУСТИМІСТЬ ФАКТИЧНИХ ДАНИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ЩО ОТРИМАНІ З МАТЕРІАЛІВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Горбаньов І.М., професор кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії ОДУВС, к.ю.н., с.н.с., доцент*

Приєднання України до низки міжнародних актів із захисту інтелектуальної власності: Паризької конвенція про охорону промислової власності 1883 р., Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів 1886 р., Всесвітньої конвенції про авторське право 1952 р., Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм і організацій ефірного мовлення (Римська конвенція) 1961 р., та інших обумовило введення до національного законодавства публічно-правових засобів забезпечення захисту та охорони інтелектуальної власності. Так, до Кодексу України про адміністративні правопорушення була введена ст. 51² «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», ст. 164³ «Недобросовісна конкуренція» [1] і до Кримінального кодексу України ст. 176 «Порушення авторського права і суміжних прав», ст. 177 «Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію», ст. 229 «Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару», ст. 231 «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю», ст. 232 «Розголошення комерційної таємниці» [2]. Вказані кримінально-карані порушення у сфері інтелектуальної власності мають матеріальний склад, тобто наслідки у вигляді заподіяння матеріальної шкоди є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони. Різниця між адміністративно-караним і кримінально-караним порушенням у сфері інтелектуальної власності полягає у розмірі заподіяної автору або правовласнику матеріальної шкоди у вигляді упущеної вигоди. Тож, у практиці правоохоронних та контролюючих органів трапляються випадки, коли збираючи матеріали про адміністративне правопорушення, розмір шкоди явно вказує на більш тяжкий характер діяння, що тягне за собою перекваліфікацію. З огляду на таке, виникає питання про допустимість у кримінальному провадженні фактичних даних з матеріалів адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності, що і є метою цієї статті.

Докази у кримінальному та адміністративному провадженні повинні відповідати універсальним критеріям і мати певну сукупність ознак, серед яких є допустимість, завдяки чому виникає можливість (доказове значення) їх використовувати в процесі доведення визначених обставин. Сукупність вимог, що ставляться законом до процесу отримання доказів, становить інститут процесуальної допустимості.

Я.С. Калмикова ґрунтовно дослідила умови допустимості доказів у адміністративному процесі: 1) можливість перевірити їх походження; 2) компетентність і обізнаність осіб, від яких вони походять та які їх збирають; 3) дотримання загальних правил доказування; 4) дотримання правил збирання певних видів доказів; 5) дотримання правил, що гарантують повноту і точність фіксації зібраної інформації; 6) відмова від використання здогадок, припущень [3, с. 153]. Аналогічні умови допустимості доказів актуальні і для кримінального провадження, але самі правила збирання доказів, а також правила, що гарантують повноту і точність фіксації зібраної інформації, дещо відрізняються.

Наведемо схожості доказів у адміністративному та кримінальному провадженні стосовно правопорушення у сфері інтелектуальної власності: 1) отримуються з одних і тих же джерел, наприклад свідчення очевидців порушення промислової власності; 2) мають загальний характер. Тобто в усіх випадках необхідно дотримуватись вимоги про отримання інформації із визначених законом засобів доказування та порядку збирання, представлення та дослідження доказів; 3) мають особливості щодо дозволу або заборони використання конкретних доказів у тих чи інших обставинах, наприклад, недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, або показання з чужих слів; 4) повинна існувати можливість перевірки їх походження, наприклад, повторно оглянути типографське обладнання, на якому незаконно тиражувалися літературні твори; 5) отримуються виключно повноважними особами відповідно до певної стадії процесу; 6) певним чином характеризують джерела їх отримання, наприклад, докладні витяги з міжнародних реєстрів законних користувачів комп'ютерних програм; 7) надають можливість встановити наявність чи відсутності фактів та обставин, що мають значення для провадження та підлягають доказуванню; 8) незалежно від наявних даних чітко окреслені процесуальною формою; 9) визначене вичерпне коло засобів доказування, в яких можуть міститися фактичні дані; 10) обмежений, сучасним рівнем техніки, юридичних прецедентів та правової культури, спектр об'єктів-носіїв фактичних даних.

При загальній схожості рис допустимості доказів у адміністративному та кримінальному провадженні, відповідно до статей 84, 86 КПК України та статей 69, 70 КАС України, все ж різні, бо: отримані за неоднаковими встановленими законами процесуальними порядками; з точки зору процесуальної форми якісно відмінні; мають різну юридичну силу, що обумовлює диференційованість наслідків.

Отже, підводячи підсумки проведеного аналізу, можна зробити висновок, що матеріали здобуті у ході документування адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності не можуть набути статусу доказів, бо: 1) отримані не у порядку, який визначено Кримінальним процесуальним кодексом України; 2) отримані неуповноваженою особою, відповідно до певної стадії кримінального процесу; 3) процесуальна форма таких даних не відповідає критеріям, встановленим на період проведення кримінального провадження, і є неприйнятною. З урахуванням значення фактичних даних з матеріалів адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності у кримінальному провадженні вони можуть мати лише орієнтуюче значення.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. — додаток до № 51. — ст. 1122.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25—26. — ст. 131.

3. Калмикова Я.С. Належність та допустимість доказів в адміністративному судочинстві / Я.С. Калмикова // Матеріали науково-практичної конференції Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», 2012. – С. 153.